

ΑΝΤΙΓΟΝΗ

PROJECT Β' ΛΥΚΕΙΟΥ

Α' τετράμηνο

Υπεύθυνη εκπαιδευτικός: Κ. Κανελλοπούλου

Στόχος

- Ο σκοπός του προγράμματος είναι να γνωρίσουν οι μαθητές ένα ξεχωριστό και συναρπαστικό είδος της Αρχαίας Ελληνικής Γραμματείας στο σύνολό του που συνδυάζει σε ενιαίο θέαμα τις τέχνες του λόγου, της μουσικής, της όρχησης και της σκηνογραφίας με τη δράση επί σκηνής των υποκριτών που υποδύονται τους ρόλους των ηρώων.

Παιδαγωγικοί στόχοι

- Συνολική προσέγγιση του πασίγνωστου έργου από τους μαθητές το οποίο προσεγγίζουν μόνο τμηματικά στο πρόγραμμα γενικής παιδείας.
- Α) Ανάπτυξη δεξιοτήτων παρατήρησης, καταγραφής και κριτικής επεξεργασίας των πληροφοριών που συνέλεξαν άμεσα με τις εμπειρίες τους και σύγκριση με την υπάρχουσα ιστοριογραφία.
- Β) οικοδόμηση βιωματικών σχέσεων «κοινότητας» μεταξύ των μαθητών και μεταξύ εκπαιδευτικών και μαθητών καθώς και ανάπτυξη δεξιοτήτων επίλυσης προβλημάτων που δημιουργούνται από τη συνύπαρξη με άλλους
- Γ) Βοήθεια προς τους μαθητές στο πλαίσιο του εξελισσόμενου επαγγελματικού τους προσανατολισμού και της κοινωνικοποίησης τους, για τον καθορισμό της μετέπειτα συνολικής στάσης ζωής τους και για τις επαγγελματικές επιλογές τους.

Σύνοψη για το θέατρο

Στην αρχαία Ελλάδα θέατρο ονομάζονταν αρχικά το ακροατήριο και αργότερα η ονομασία επικράτησε για τον τόπο των παραστάσεων με το σύνολο των κτισμάτων του.

Η αρχαιότερη μορφή του ελληνικού κοίλου (6ος αι. π.Χ.), της θέσης δηλαδή των θεατών, ήταν ένα σύνολο ξύλινων εδωλίων που τοποθετούνταν γύρω από ένα επίπεδο κυκλικό χώρο, την ορχήστρα, όπου εκτυλισσόταν το δράμα.

Στην μετέπειτα εξέλιξη του θεάτρου, όταν τη δράση ανέλαβαν αποκλειστικά οι ηθοποιοί, δημιουργήθηκε η υπερυψωμένη πάνω από την ορχήστρα σκηνή και το προσκήνιο.

Συντελεστές Παράστασης

Ποιητής

Ο ποιητής ήταν ο πιο βασικός συντελεστής της παράστασης στο αρχαίο θέατρο. Συγκέντρωνε πολλούς ρόλους:

Ήταν ο δημιουργός

Ο σεναριογράφος

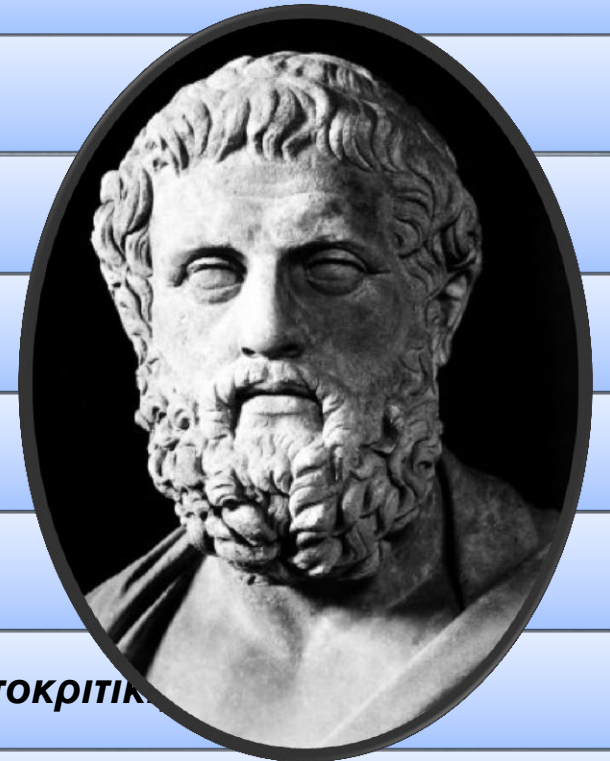
Ο σκηνοθέτης των έργων του

Ασκούσε τον χορό στο τραγούδι και στην όρχηση

Μοίραζε τους ρόλους στους υποκριτές

Ασκούσε τους υποκριτές στην απαγγελία και στην υποκριτική

Στα πρώτα δράματα ήταν και ο ίδιος υποκριτής

Χορός

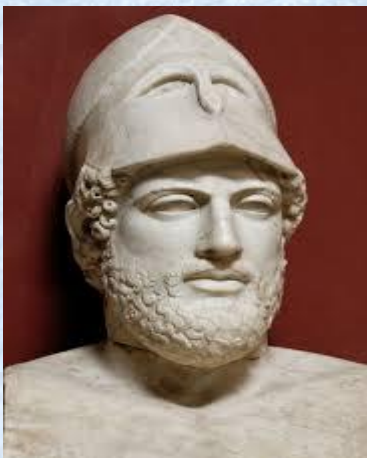
Ο χορός αποτελούταν από 12 μέλη του χορού στην αρχή και από τον Σοφοκλή έγιναν 19. Μόνο ο κορυφαίος του χορού διαλεγόταν με τους ηθοποιούς

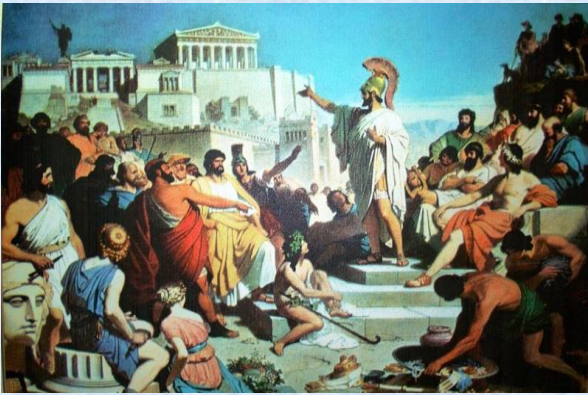

Ο αυλητής, με τους ήχους του αυλού συνόδευε την όρχηση. Ήταν ντυμένος απλούστερα από τους ηθοποιούς, τραγουδούσε τα άσματα (το λυρικό μέρος).

Χορηγοί

Το επόμενο βήμα στις ενέργειες του άρχοντος ήταν να ορίσει τους «χορηγούς», τους ευκατάστατους δηλαδή πολίτες που θα βοηθούσαν οικονομικά το κράτος, αναλαμβάνοντας τα έξοδα των χορών. Η εκλογή για αυτή τη λειτουργία που την θεωρούσαν μία από τις σημαντικότερες στα χρόνια της Αθηναϊκής δημοκρατίας, δεν ήταν πάντοτε εύκολη, επειδή κάποτε έλειπαν οι αυθόρμητες προσφορές..Η βασικότερη ευθύνη του χορηγού αφορούσε την προετοιμασία του χορού.

Κράτος

Πολύ άμεση, και γι' αυτό ριζικά διαφορετική από ότι στην εποχή μας, ήταν η παρέμβαση του κράτους στη διαδικασία της προετοιμασίας. Από τα πρώτα μελετήματα του επωνύμου άρχοντος, αμέσως μετά την ανάληψη της εξουσίας του, ήταν η οργάνωση της γιορτής. Αυτό σήμαινε την επιλογή των ποιητών που θα παρουσίαζαν τα έργα τους, των υποκριτών που θα ερμήνευαν τους βασικούς ρόλους, και των πολιτών που θα επωμίζονταν μέρος της οικονομικής δαπάνης.

Δεν είναι σαφές τι έκταση έπαιρνε η πρωτοβουλία του άρχοντος και πόση ευθύνη συμερίζονταν οι απίγημοι βοηθοί τους, δύο πάρεδροι και δέκα επιμεληταί. Είναι πιθανόν ότι κάθε υποψήφιος ποιητής παρουσίαζε, σε εκτεταμένες περιλήψεις τα θέματα των έργων του, δίνοντας ίσως σε ανάγνωση χαρακτηριστικά αποσπάσματα.

Ηθοποιοί

Άμεση ήταν η ευθύνη του κράτους και το θέμα των ηθοποιών (υποκριτών). Στην αρχή το πρόβλημα ήταν απλό, επειδή ο ίδιος ο ποιητής, ως πρωταγωνιστής, ερμήνευε όλους τους, ελάχιστους άλλωστε, ρόλους. Όταν όμως η παράσταση ενός δράματος απαιτούσε τη συνεργασία τριών υποκριτών (αυτός ο αριθμός έμεινε τελικά ένας κανόνας με ελάχιστες εξαιρέσεις), ο καθένας από

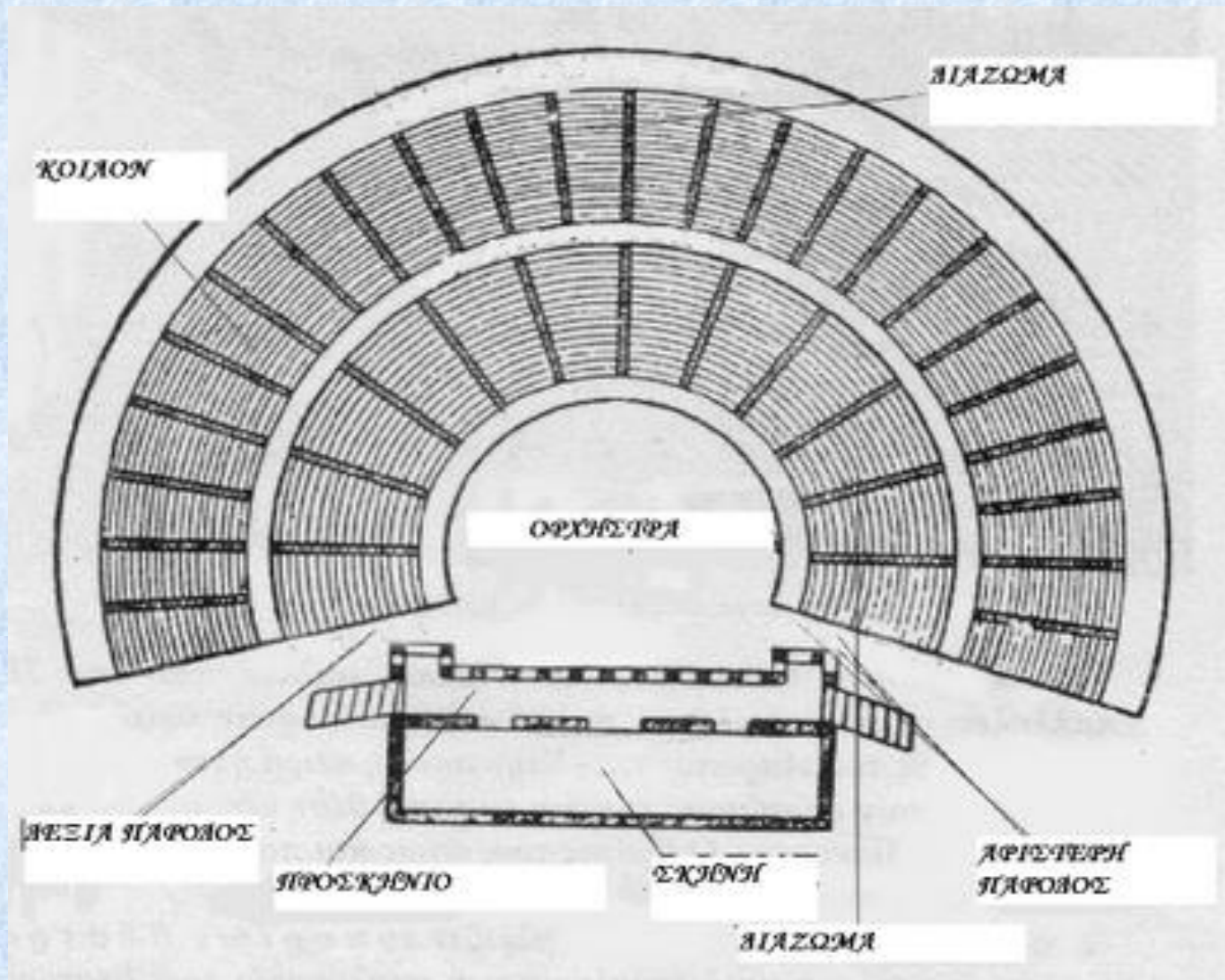
τους οποίους έπαιζε περισσότερους από έναν ρόλους, όχι μόνο οι ειδικοί πλήθαιναν και άρχισαν να αποκτούν

επαγγελματική συνείδηση και ανάλογα δικαιώματα, αλλά και η συναλλαγή με αυτούς πέρασε πια από τα χέρια των ιδιωτών στο κράτος. Όταν καθιερώθηκαν και βραβεία υποκριτών, ένας πρωταγωνιστής μπορούσε να κερδίσει με βάση την προσωπική του ερμηνεία και όχι την αξία των έργων στα οποία πρωταγωνιστούσε. Για την αμοιβή τους φρόντιζε το κράτος.

Διαμόρφωση θεάτρου

- Η σκηνή: ορθογώνιο, μακρόστενο κτήριο, που προστέθηκε κατά τον 5ο αι. π.Χ
- Το προσκήνιο: μια στοά με κίονες μπροστά από τη σκηνή.
- Τα παρασκήνια: τα δύο άκρα της σκηνής που προεξέχουν δίνοντάς της σχήμα Π στην κάτοψη.
- Οι πάροδοι: οι διάδρομοι δεξιά και αριστερά από τη σκηνή που οδηγούν στην ορχήστρα..
- Η ορχήστρα: Η ημικυκλική πλατεία στο κέντρο του θεάτρου. Εκεί δρούσε ο χορός.
- Η θυμέλη: ο βωμός του Διονύσου στο κέντρο της ορχήστρας.
- Ο εύριπος: αγωγός απορροής των υδάτων
- Το κοίλον: όλος ο αμφιθεατρικός χώρος
- Οι αναλημματικοί τοίχοι: οι τοίχοι στήριξης του εδάφους στα άκρα του κοίλου.
- Οι αντηρίδες: πυργοειδείς τοίχοι κάθετοι προς τους
- Τα διαζώματα: οριζόντιοι διάδρομοι που χωρίζουν τις θέσεις των θεατών σε οριζόντιες ζώνες.
- Οι σκάλες: κλιμακωτοί εγκάρσιοι διάδρομοι για την πρόσβαση των θεατών στις θέσεις τους.
- Οι κερκίδες : ομάδες καθισμάτων σε σφηνοειδή τμήματα
- Τα εδώλια: τα καθίσματα, οι θέσεις των θεατών.
- Η προεδρία : η πρώτη σειρά των καθισμάτων όπου κάθονταν οι επίσημοι.

Ενδυματολογία

Ο τελετουργικός χαρακτήρας του αρχαίου θεάτρου και οι ρόλοι που υποδύονταν οι υποκριτές επέβαλλαν την ανάλογη σκηνική παρουσία και ενδυμασία (σκευή).

Όλοι οι ηθοποιοί και ο Χορός φορούσαν μάσκες (προσωπεία), οι οποίες κατά τον 5^ο αιώνα φαίνεται ότι ήταν κατασκευασμένες από λινό ή άλλο εύκαμπτο υλικό, ενισχυμένες με γύψο και βαμμένες, δυστυχώς δεν έχει καμία διατηρηθεί (εξαιτίας των υλικού κατασκευής τους, που δεν άντεξαν στον χρόνο), γι αυτό οι μαρτυρίες προέρχονται μόνο από αγγειογραφίες.

Οι ηθοποιοί ήταν ντυμένοι με μακρύ χιτώνα (ποδήρη) και από πάνω φορούσαν ένα βαρύτερο ιμάτιο. Σταδιακά τα ενδύματα άρχισαν να ράβονται από πλούσια υφάσματα και να κοσμούνται με περίτεχνη διακόσμηση. Η ενδυμασία των ηθοποιών και γενικά η όλη εμφάνισή τους ήταν ανάλογη με το πρόσωπο που υποδύονταν, γι αυτό έχουμε και απεριποίητους, ντυμένους με κουρέλια ηθοποιούς, όπως για παράδειγμα ο ναυαγός Μενέλαος στην Ελένη του Ευριπίδη.

Σκηνογραφία

Για το ανέβασμα του έργου ο χώρος διαμορφωνόταν από τον σκηνογράφο.

Τα παραπετάσματα ήταν κινητά ζωγραφισμένα τελάρα που τοποθετούνταν μπροστά από τη σκηνή και απεικόνιζαν τους σχετικούς με το έργο χώρους.

Χρησιμοποιούνταν ξύλινες κατασκευές που εμφάνιζαν τους θεούς, με γερανούς, τροχαλίες και σκοινιά.

Με τον καιρό τα διάφορα σκηνικά τυποποιήθηκαν, με αποτέλεσμα να έχουμε:

- α) Στην τραγωδία πρόσοψη ανακτόρου ή ναού
- β) Στην κωμωδία μια πλατεία μπροστά από ένα σπίτι
- γ) Στο σατυρικό δράμα μια παραθαλάσσια περιοχή ή ένα δάσος.

Ανυψωτική μηχανή (γέρανος) του αρχαίου θεάτρου (απο την εποχή του Αισχύλου) που χρησιμοποιούνταν για την εντυπωσιακή αιώρηση και κάθοδο στην σκηνή καθοριστικών για την δράση του έργου προσώπων (π.χ. ήρωες, θεοί, κ.α.), αλλά και σπανιότερα βαρύτερων φορτίων (π.χ. άρματα ή άλογα με ανβάτες, εξέδρες με το χορό, κ. ά.)

Πηγές & Βιβλιογραφία

- Romilly, J., Η Ελληνική Τραγωδία στο Πέρασμα του Χρόνου, Το Άστυ, (Αθήνα 1996)
- Blume, H. D., *Εισαγωγή στο Αρχαίο Θέατρο*, ΜΙΕΤ, (Αθήνα 1986)
- Wikipedia.org